‘Richting aan Re-integratie: In de praktijk’

Handreiking Convenant Re-integratie van (ex-) gedetineerden

Inhoudsopgave

1. Toelichting ‘Richting aan Re-integratie: In de praktijk’

Inleiding

De terugkeer van burgers uit penitentiaire inrichtingen naar de samenleving in goede banen leiden, dát is het doel waarvoor gemeenten en rijksoverheid zich samen inzetten. Zo kan de kans op recidive worden verkleind en overlast worden voorkomen. Over de manier waarop gemeenten en het Gevangeniswezen van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) die terugkeer vormgeven, zijn afspraken gemaakt in het Convenant Re-integratie van (ex-) gedetineerden.

Het Gevangeniswezen en gemeenten geven regionaal en lokaal invulling aan de uitvoering van het Convenant. Bij de lokale invulling spannen het Gevangeniswezen en gemeenten zich ervoor in dat andere betrokken organisaties zoals de reclassering, woningcorporaties, zorginstellingen en maatschappelijke- en vrijwilligersorganisaties worden betrokken. De handreiking “Richting aan Re-integratie in de praktijk” biedt handvatten voor deze lokale invulling. Op basis van nieuwe inzichten, nieuwe verantwoordelijkheden, nieuwe wet- en regelgeving en (lokaal) ontwikkelde ‘good practices’ wordt de handreiking regelmatig aangepast.

Op het gebied van de re-integratie van (ex-) gedetineerden is er (sinds 2014) een 2,5 mln subsidie per jaar beschikbaar. De subsidieregeling richt zich op een integrale aanpak van de basisvoorwaarden van re-integratie, zodat een duurzame oplossing voor de ex-gedetineerde wordt bewerkstelligd op het terrein van wonen en werken. Het geld is ter beschikking gesteld aan gemeenten via een subsidiebeleidskader. Het kader sluit aan bij het gemeentelijk beleid op het terrein van re-integratie van (ex-) gedetineerden en stimuleert het gevoerde beleid[1].

[1] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2014-18378.html

Basisvoorwaarden re-integratie

Er bestaan vijf basisvoorwaarden voor de re-integratie van (ex-)gedetineerden:

1) een geldig identiteitsbewijs (identiteitskaart of paspoort);
2) onderdak na ontslag uit detentie;
3) inkomen uit werk of een (tijdelijke) uitkering om na ontslag uit detentie in het eerste levensonderhoud te kunnen voorzien, en indien arbeid niet beschikbaar is, een vorm van dagbesteding;
4) inzicht in schuldenproblematiek;
5) het vaststellen van zorgbehoeften en (indien van toepassing) het zorgen voor een passende indicatie en het realiseren van (continuïteit van) zorg.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2, 3, 4, 5 en 6 benoemen de verantwoordelijkheden van gemeenten, het Gevangeniswezen en de (ex-) gedetineerden, beschreven in het Convenant Re-integratie van (ex-) gedetineerden. Per basisvoorwaarde wordt ook relevante wet- en regelgeving weergegeven. Verantwoordelijkheden en wetgeving kunnen in de (nabije) toekomst veranderen en worden, wanneer noodzakelijk, aangepast.

In hoofdstuk 7 staat een aantal begrippen en ketenpartners benoemd, die een rol spelen bij de re-integratie van (ex-) gedetineerden.

Hoofdstuk 8 en 9 gaan in op lokale voorbeelden en Q&A's. Deze worden aangevuld om (lokale) good practices met elkaar te delen.

2. Identiteitsbewijs

2.1 Verantwoordelijkheden identiteitsbewijs

1. De gedetineerde is zelf primair verantwoordelijk om tijdens detentie een geldig identiteitsbewijs in bezit te hebben of deze aan te vragen bij de gemeente waar de betrokkene staat ingeschreven, cq. ingeschreven moet worden.

Een Nederlandse identiteitskaart (NIK) is voldoende voor de identificatieplicht en goedkoper dan een paspoort. Een rijbewijs is niet in iedere situatie als identiteisbewijs toegestaan. De gedetineerde is zelf verantwoordelijk voor de kosten van een geldig identiteitsbewijs.

2. Het Gevangeniswezen screent iedere gedetineerde op aan- of afwezigheid van een geldig identiteitsbewijs.

Wanneer bij de screening een gedetineerde niet over een geldig identiteitsbewijs (ID-bewijs) beschikt, onderneemt de casemanager samen met de gedetineerde (en eventuele andere partijen) actie om een geldig ID-bewijs te realiseren. Het is belangrijk dat de procesaanvraag van een nieuw identiteitsbewijs zo vroeg mogelijk tijdens de detentie wordt gestart.

3. Het Gevangeniswezen faciliteert de gedetineerde bij het aanvragen van een geldig identiteitsbewijs.

Met de gemeente waar de gedetineerde staat ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP), voorheen Gemeentelijke Basis Administratie (GBA), kunnen afspraken worden gemaakt. De procedures met betrekking tot aangifte, aanvragen en verkrijgen van een ID-bewijs verschillen per gemeente. Ook de kosten kunnen per gemeente verschillen.

4. Gemeenten spannen zich in om de gedetineerde -voor het verlaten van de inrichting- een geldig identiteitsbewijs te verstrekken.

Wanneer bij het verlaten van de penitentiaire inrichting géén geldig ID-bewijs voorhanden is, wordt dit en de reden daarvan via het Digitale Platform Aansluiting Nazorg (DPAN) gemeld aan de gemeente. Met deze melding wordt ook een advies gegeven (op basis van ervaringen met de betrokkene en de al ondernomen acties) voor mogelijke vervolgactiviteiten waardoor de ex-gedetineerde burger alsnog op een later moment over een geldig ID-bewijs kan beschikken.

2.2 Wet- en regelgeving identiteitsbewijs

Wet op de uitgebreide identificatieplicht[2]

Sinds 1 januari 2005 is de Wet op de uitgebreide identificatieplicht van kracht. Alle burgers (inclusief de gedetineerde burger) moeten op basis van deze wet beschikken over een geldig identiteitsbewijs. Het is strafbaar om geen geldig identiteitsbewijs te hebben en een identiteitsbewijs is ook noodzakelijk om gebruik te mogen maken van publieke voorzieningen, zoals een uitkering, een opname bij zorginstellingen en voor (maatschappelijke) opvang.

Paspoortwet[3]

Alleen de burgemeester van de gemeente waar de gedetineerde staat ingeschreven, is bevoegd om een ID-bewijs uit te geven (art. 40 Paspoortwet). Voor de uitgifte van ID-bewijzen is de afdeling Burgerzaken van de gemeente bevoegd en verantwoordelijk.

De Paspoortwet (art. 28, 3e lid) regelt dat de aanvraag ook op andere wijze (schriftelijk of naar de aanvrager toe gaan) kan geschieden als het om zwaarwegende redenen niet mogelijk is voor de aanvrager om in persoon te verschijnen. In geval een paspoort wordt aangevraagd kan dan gebruik gemaakt worden van het mobiele aanvraagstation.

[2] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/29218/kst-29218 22?resultIndex=2&sorttype=1&sortorder=4

[3] http://wetten.overheid.nl/BWBR0005212

Besluit paspoortgelden[4]

De kosten die de aanschaf van een nieuw identiteitsbewijs met zich meebrengt, zijn voor de (ex-) gedetineerde. Als deze echter aantoonbaar niet over voldoende financiële middelen beschikt, zijn er mogelijkheden om het identiteitsbewijs tegen gereduceerd tarief of gratis te verstrekken. Het Besluit paspoortgelden en artikel 255 van de Gemeentewet houden rekening met de mogelijkheid dat de gemeente aan betrokkene geheel of gedeeltelijk kwijtschelding verleent van de gemeentelijke leges voor het reisdocument (art. 2, tweede lid Besluit Paspoortgelden).

[4] http://wetten.overheid.nl/BWBR0005264

3. Onderdak

3.1 Verantwoordelijkheden onderdak

1) De (ex-) gedetineerde zonder onderdak is zelf primair verantwoordelijk om zich, wanneer noodzakelijk, tijdig in te schrijven als woningzoekende in de gemeente waar hij wil gaan wonen.

Dit kan de gemeente van herkomst zijn of een andere gemeente. Het inschrijven gaat o.a. via woningcorporaties.

2) Het Gevangeniswezen screent iedere gedetineerde op aan- of afwezigheid van onderdak.

3) Indien onderdak aanwezig is, wordt met de gedetineerde besproken wat de (financiële) mogelijkheden zijn om dit onderdak te behouden.

4) Gemeenten zorgen zo veel mogelijk voor continuïteit van bestaand onderdak bij kortdurende detentie (< 6 maanden).

Zo kan een onnodig dure uitzettingsprocedure, verlies van huisraad (inboedel) en dakloosheid worden voorkomen. Waar afspraken worden gemaakt tussen meerdere partijen voor het regelen van woonruimte, worden deze schriftelijk gecommuniceerd.

5) Indien onderdak afwezig is, faciliteert het Gevangeniswezen iedere gedetineerde zonder onderdak bij het inschrijven als woningzoekende in de gemeente waar de betrokkene staat ingeschreven cq. ingeschreven moet worden.

Het Gevangeniswezen let daarbij wel op de zelfstandigheid van een gedetineerde. Als een gedetineerde om bepaalde redenen tijdens detentie wordt ingeschreven in de gemeente waar de penitentiaire inrichting gevestigd is, zorgt de gemeente, waar de betrokkene staat ingeschreven cq. ingeschreven moet worden, ervoor dat hij zich na einde detentie kan inschrijven in de BRP en gebruik kan maken van de noodzakelijke bestaansmiddelen van de desbetreffende gemeente. (Ex-) gedetineerden die niet beschikken over een BRP-adres, worden gemeld bij de gemeente waar ze het laatst ingeschreven hebben gestaan en/of verbleven hebben. Er is geen inschrijving mogelijk, indien er geen adres is en als het opgegeven adres niet in de gemeente zelf is. De gemeente moet dan overgaan tot Vertrokken Onbekend Waarheen (VOW). Ambtshalve inschrijving is mogelijk (zie art. 2.19 BRP) indien er met zekerheid is geconstateerd dat de betreffende persoon er ook woont.

6) Gemeenten spannen zich ervoor in dat zij, indien noodzakelijk, tijdig passend onderdak voor de ex-gedetineerde vinden.

Op grond van artikel 2.42 van de Wet BRP kan als briefadresgever worden gekozen een natuurlijke persoon die als ingezetene is ingeschreven in de BRP of een rechtspersoon, die zijn zetel in Nederland heeft en die door het college van burgemeester en wethouders is aangewezen om als briefadresgever in zijn gemeente op te treden. Het is aan gemeenten om over te gaan tot inschrijving op een woonadres of briefadres.

7) Een (ex-) gedetineerde kan zich ergens anders vestigen dan in de gemeente van herkomst. De betreffende gemeenten spannen zich in dit te realiseren.

Wanneer de gedetineerde overweegt een andere gemeente als domicilie te kiezen, vindt overleg plaats met het Gevangeniswezen, de gemeente van herkomst en de gewenste gemeente van terugkeer. In gevallen waar de reclassering toezicht houdt op de naleving van de algemene en bijzondere voorwaarden in het kader van een voorwaardelijke veroordeling, penitentiair programma en voorwaardelijke invrijheidstelling, wordt ook de reclassering betrokken. Gemeenten hebben het recht om in individuele gevallen te beslissen over het opnemen van een gedetineerde uit een andere gemeente.

3.2 Wet- en regelgeving onderdak

Wet Basisregistratie Personen (BRP)[5]

De Wet Basisregistratie Personen (Wet BRP) is op 6 januari 2014 in werking getreden ter vervanging van de Wet Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (Wet GBA). De Wet BRP vormt het nieuwe wettelijke kader voor de basisregistratie van personen. Iedere burger, inclusief de gedetineerde, is verantwoordelijk om zich in te schrijven in de BRP. Het Gevangeniswezen en gemeenten faciliteren de (ex-) gedetineerde om zich in te kunnen schrijven.

Huisvestingswet[6]

[5] http://www.bprbzk.nl/dsresource?objectid=42050&type=org

[6] http://wetten.overheid.nl/BWBR0005674/

Uitgangspunt van de Huisvestingswet (uit 1993) is dat iedere burger zelf mag bepalen waar hij wil wonen. Dit recht op vrije vestiging is vastgelegd in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. De Huisvestingswet biedt gemeenten een instrumentarium om in te grijpen in de woonruimteverdeling en de samenstelling van de woonruimtevoorraad.

De Huisvestingswet uit 1993 wordt op 1 januari 2015 vervangen door de nieuwe Huisvestingswet. De Huisvestingverordeningen zijn daarmee van rechtswege vervallen. Het is gemeenten niet langer toegestaan in convenanten e.d. afspraken te maken over de verdeling van woonruimte of wijzigingen in de woonruimtevoorraad vast te leggen. Dit betekent voor de re-integratie van ex-gedetineerden dat lokale afspraken over woningaanbod niet langer zijn toegestaan.

Gemeenten moeten nu een nieuwe verordening opstellen wanneer zij willen sturen in de woonruimteverdeling, waarin de doelgroep expliciet moet worden benoemd. Een verordening vormt inbreuk op de vrijheid van vestiging en mag alleen worden toegepast bij een bepaalde mate van schaarste.

4. Werk & Inkomen

4.1 Verantwoordelijkheden werk & inkomen

Werk

1) De (ex-) gedetineerde, zonder arbeid of inkomsten, is zelf primair verantwoordelijk om tijdens en na detentie actief op zoek te gaan naar (betaalde) arbeid of dagbesteding.

2) Gemeenten kunnen middelen vanuit het Participatiebudget (vanaf 1-1-2015 onderdeel van de Integratie-uitkering Sociaal Domein) inzetten voor de financiering van re-integratietrajecten tijdens en na detentie.

De casemanager brengt samen met de gemeentelijke coördinator nazorg van de gemeente de arbeidssituatie van de gedetineerde voor de detentie in kaart (inclusief lopende activering- of re-integratietrajecten).

3) Het Gevangeniswezen draagt er zorg voor dat de gedetineerde maximaal wordt gefaciliteerd om toeleiding te vinden naar passende arbeid, zo nodig en waar mogelijk met behulp van opleidingen en arbeidsvaardighedentraining. De gemeente en het UWV kunnen de gedetineerde hierbij ondersteunen.

Bij kortverblijvenden gaat het om het starten van onderwijstrajecten die door de gedetineerden – buiten de inrichting – kunnen worden voortgezet dan wel het continueren van onderwijstrajecten die al buiten de inrichting zijn gestart. Hier gaat het ook om de mogelijkheden om zich in te schrijven als werkzoekende, sollicitatietrainingen te volgen en naar vacatures te zoeken.

4) Het Gevangeniswezen en gemeenten zoeken de samenwerking met het bedrijfsleven om mogelijkheden te creëren, die de kansen voor (ex-) gedetineerden vergroten, om aansluiting op de arbeidsmarkt te verkrijgen tijdens (penitentiaire arbeid) en na detentie.

Onder het bedrijfsleven vallen onder andere opdrachtgevers van penitentiaire productiebedrijven (In-Made), bedrijven waarmee gemeenten en DJI mantelcontracten hebben afgesloten en bedrijven in de directe omgeving van de penitentiaire inrichting.

Inkomen

1) De (ex-) gedetineerde, zonder arbeid of inkomsten, is zelf primair verantwoordelijk voor het aanvragen van een uitkering.

2) Het Gevangeniswezen stelt in samenwerking met de gemeente de wijze van inkomstenvergaring vòòr detentie van de gedetineerde vast.

Wanneer de gedetineerde voor zijn detentie inkomen had uit arbeid, kan door de gedetineerde worden onderzocht of hij na detentie terug kan keren naar zijn oude werkgever of zijn werkzaamheden als, bijvoorbeeld ondernemer, voort kan zetten.

3) Indien de gedetineerde na detentie werkloos is / dreigt te raken of een (hernieuwd) beroep op een uitkering zal doen, meldt het Gevangeniswezen dit aan de gemeente.

De medewerker van de afdeling Detentie & Re-integratie meldt het ontslag uit detentie aan de uitkerende instantie zodat alvast rekening kan worden gehouden met een uitkeringsaanvraag van de betrokkene ná afloop van de detentie.

4) Indien de gedetineerde, genoemd onder 3), na detentie niet direct in staat is om inkomen uit arbeid te verkrijgen, spant de gemeente zich in om de aanvraag van de gedetineerde zo snel mogelijk af te handelen. Zolang het recht op uitkering niet is vastgesteld, wordt individueel bepaald om een voorschot als renteloze lening te verstrekken.

De Participatiewet kent een vier weken zoektijd voor jongeren tot 27 jaar oud. Zij moeten eerst vier weken zelf zoeken naar werk of scholing voordat zij in aanmerking kunnen komen voor een bijstandsuitkering of ondersteuning. Voor jongeren in detentie kunnen de laatste vier weken van verblijf samenvallen met de zoektermijn van vier weken in het kader van de Participatiewet, zodat een vastgesteld recht op bijstand -als betrokkene aan zijn verplichtingen heeft voldaan maar geen werk of scholing heeft gevonden- direct na het verlaten van de gevangenis kan ingaan. Deze jongere moet dan wel in de gelegenheid zijn om zich vier weken voor het verlaten van de gevangenis bij UWV te melden en invulling te geven aan zijn verplichtingen tijdens deze vier weken.

5) Het Gevangeniswezen faciliteert de gedetineerde bij het aanvragen van een uitkering.

De gedetineerde kan zich tijdens detentie digitaal inschrijven op www.werk.nl.

4.2 Wet- en regelgeving werk & inkomen

Wet Socialezekerheidsrechten Gedetineerden (WSG)[7]

Wanneer iemand in een huis van bewaring of een penitentiaire inrichting verblijft, is er geen recht op een uitkering.

Zodra de persoon gedetineerd raakt, wordt de uitkering direct (via de elektronische weg) stopgezet en kan zonodig binnen 30 dagen weer geactiveerd worden.[8] Indien een gedetineerde door zijn werkgever wordt ontslagen buiten zijn schuld om, dient bij afloop van detentie een beroep gedaan te worden op de Werkloosheidswet (WW). Om de aanvraag te kunnen regelen, heeft de gedetineerde een legitimatiebewijs nodig, een origineel bewijs van het BSN-nummer en een recent bankafschrift.

Het UWV beslist over de aanvraag van een WW-uitkering en dus op de vraag in hoeverre iemand buiten zijn/haar schuld is ontslagen. Indien het UWV beslist dat het ontslag niet buiten zijn/haar schuld is, kan er geen beroep worden gedaan op de WW

[7] http://wetten.overheid.nl/BWBR0011032

[8] Convenant gegevensuitwisseling tussen het Ministerie van Justitie en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)2 en de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Bij deze gegevensuitwisseling is ook de Basisregistratie Personen betrokken.

als voorliggende voorziening. De (ex-) gedetineerde kan dan een beroep doen op de Wet werk en bijstand.

Participatiewet
Vanaf 1 januari 2015 wordt de Wet werk en bijstand (WWB) onderdeel van de Participatiewet. De aanvraag voor een uitkering vanuit de Participatiewet verloopt digitaal via www.werk.nl.

Jongeren tot 27 jaar
Sinds januari 2012 geldt dat jongeren tot 27 jaar, die zich voor een uitkering vanuit de Participatiewet melden, eerst vier weken zelfstandig en aantoonbaar moeten zoeken naar werk en/of naar mogelijkheden binnen het regulier onderwijs, voordat zij in aanmerking kunnen komen voor een uitkering. Lukt dit niet en is de gemeente van oordeel dat de jongere zich in deze vier weken voldoende heeft ingespannen (en dat met documenten kan aantonen), komt hij in aanmerking voor een uitkering of ondersteuning. De bijstand kan dan ingaan met terugwerkende kracht vanaf de dag van melding. Zie overigens de tekst in het kader eerder in dit document over de mogelijkheid van samenvallen van de zoektermijn met de laatste vier weken van detentie.

Tijdens de zoekperiode van de jongeren tot 27 jaar is er geen recht op ondersteuning en kan er geen re-integratievoorziening op grond van de Participatiewet worden aangeboden. De gemeente kan er wel voor kiezen om onmiddellijk na de aanvraag alvast een klein bedrag te verstrekken (bijvoorbeeld in de vorm van een kasbetaling) om de eerste dagen door te komen (ter voorkoming van recidive).

Bij gedetineerden vanaf 27 jaar geldt geen zoektermijn. Het is belangrijk dat er vooraf aan gemeenten een melding wordt gegeven, zodat op de eerste dag van vrijkomen een aanvraaggesprek kan worden gevoerd. Het college verleent uiterlijk binnen vier weken na de datum van aanvraag bij wijze van voorschot algemene bijstand in de vorm van een renteloze geldlening. (art 52, lid 1 Participatiewet). Bij een voorschot zal een globale controle moeten plaatsvinden of de betrokkene tot de kring van rechthebbenden behoort (op grond van art. 52 , 1e lid, sub b, wordt geen voorschot verleend als er geen recht op bijstand bestaat). Het recht op bijstand ontstaat niet

eerder dan vanaf de dag dat de betrokkene zich heeft gemeld voor een bijstandsaanvraag (art. 44 Participatiewet).

5. Schulden

5.1 Verantwoordelijkheden schulden

1) De gedetineerde is zelf primair verantwoordelijk voor het oplossen van zijn schuldenproblematiek.

Op hoofdlijnen gaat het om het verkrijgen van inzicht in de financiële situatie, het voorkomen van nieuwe of oplopende schulden en het aflossen van bestaande schulden.

2) Het Gevangeniswezen screent iedere gedetineerde op het aanwezig zijn van schulden en informeert de gemeente van herkomst.

De casemanager vraagt tijdens het screeningsgesprek of er sprake is van schuldenproblematiek. Er wordt onder andere gevraagd naar openstaande zaken, vorderingen bij het CJIB en eventuele schulden bij het Bureau Krediet Registratie (BKR). Dit leidt niet tot een volledig overzicht van de financiële situatie, maar geeft wel een indicatie of er sprake is van schuldenproblematiek.

3) Gemeenten ondersteunen (ex-) gedetineerden bij het vinden van een oplossing voor hun schuldenproblematiek.

Het gaat hier voornamelijk om het bieden van voorlichting en het in kaart brengen van de schuldenproblematiek (en de onderliggende problematiek). Officiële trajecten van (integrale) schuldhulpverlening kunnen vaak niet eerder starten dan na de intramurale detentie.

4) Het Gevangeniswezen informeert, faciliteert en motiveert de gedetineerde bij het werken aan zijn schuldenproblematiek.

Door al tijdens de detentie de aanvraag voor schuldhulpverlening in werking te zetten, wordt de duur tussen intake en daadwerkelijke schuldhulpverlening korter. Daarnaast kan de gedetineerde tijdens detentie voorbereid worden op wat er van hem verwacht wordt bij een aanvraag schuldhulpverlening. Hierbij kan ook bekeken worden of de gedetineerde financieel zelfredzaam is ('kan hij zijn eigen financiën regelen en daar de verantwoordelijkheid voor dragen'). Dit betekent onder meer dat hij in staat moet zijn om zelfstandig procedurele en administratieve handelingen te verrichten. Dit is voor de schuldhulpverleners van belang voor het in te zetten traject.

5) Het Gevangeniswezen faciliteert de (ex-) gedetineerde bij het aanvragen van schuldhulpverlening bij de gemeenten.

Na afstemming met de gemeentelijke coördinator nazorg kan door de gedetineerde contact op worden genomen met een medewerker schuldhulpverlening om de geconstateerde schuldenproblematiek te melden. Gezamenlijk kan dan worden bezien welke mogelijkheden er zijn om de schuldenproblematiek op te lossen. De gedetineerde kan bijvoorbeeld worden gefaciliteerd om met de schuldeisers afspraken te maken over de afbetaling van zijn schulden.

6) Gemeenten beoordelen of de (ex-) gedetineerde in aanmerking komt voor schuldhulpverlening.

5.2 Wet- en regelgeving schulden

Faillissementswet (Wet schuldsanering natuurlijke personen)[9]

De Faillissementswet geeft aan dat elk natuurlijk persoon een verzoek bij de rechter kan indienen om toepassing van een schuldsaneringsregeling uit te spreken. Op basis van artikel 285 lid 2 van de Faillissementswet is de gemeente, of een door hen aangewezen instantie, verplicht mee te werken aan het opstellen van de verklaring die toegang kan geven tot de wettelijke schuldsanering.

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) [10]

[9] http://wetten.overheid.nl/BWBR0001860/TitelIII/Eersteafdeling

Vanaf 1 juli 2012 is de ‘Wet gemeentelijke schuldhulpverlening’ van kracht. De gemeentelijke schuldhulpverlening moet een integraal karakter hebben. Dit betekent dat er bij schuldhulpverlening niet alleen aandacht moet zijn voor het oplossen van de financiële problemen, maar ook voor eventuele omstandigheden van de ex-gedetineerde die op enigerlei wijze in verband kunnen staan met de financiële problemen, zoals psychosociale factoren, relatieproblemen, de woonsituatie, de gezondheid, verslaving of de gezinssituatie. De gemeente heeft een zorgplicht, maar dit betekent niet dat iedereen recht heeft op schuldhulpverlening. De Wgs gaat uit van een brede toegankelijkheid van de schuldhulpverlening. De gemeente bepaalt wie in aanmerking komt voor schuldhulpverlening (welke vorm/onderdelen van dienstverlening) en legt vast op basis van welke individuele omstandigheden de toegang kan worden ontzegd. Zo kan de gemeente schuldhulpverlening weigeren ingeval van recidive en fraude.

De schuldhulpverlener zoekt samen met de schuldenaar naar een oplossing voor zijn financiële problemen. Dat kan het treffen van een minnelijke schuldregeling met de schuldeisers van de schuldenaar zijn. Wanneer alle schuldeisers akkoord gaan, met de voorgestelde schuldregeling (al dan niet door een dwangakkoord), hoeft er geen aanvraag tot de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) te worden ingediend. Wanneer het niet lukt om tot een minnelijke schuldregeling met de schuldeisers te komen, kan de schuldenaar de rechter om de toepassing van een wettelijke schuldsaneringsregeling verzoeken.

---

[10] http://wetten.overheid.nl/BWBR0031331

6. Zorg

6.1 Verantwoordelijkheden Zorg

Zorgverzekering

1) De gedetineerde is zelf primair verantwoordelijk voor het opschorten van de eigen zorgverzekering bij aanvang detentie en het weer activeren bij einde detentie.

Op de datum van ontslag of start extramurale detentie dient de (ex-)gedetineerde dit te melden aan zijn zorgverzekeraar, zodat de eigen zorgverzekering weer wordt geactiveerd.

2) Het Gevangeniswezen faciliteert iedere gedetineerde bij aanvang detentie bij het melden aan de zorgverzekeraar dat hij gedetineerd is, zodat de zorgverzekering wordt opgeschort. De gedetineerde valt tijdens detentie onder de zorgverzekeringsafspraken van DJI.

Zorg

1) Het Gevangeniswezen is verantwoordelijk voor de noodzakelijke zorg tijdens detentie.

2) Het Gevangeniswezen screent gedetineerden bij binnenkomst op zorgvragen en vraagt informatie op bij gemeente van herkomst en, indien nodig, bij zorgaanbieders en (justitiële) ketenpartners.

3) Het Gevangeniswezen informeert zorgpartners met schriftelijke toestemming van de gedetineerde dat de betrokkene gedetineerd is en benodigde zorg waar mogelijk wordt gecontinueerd.

Indien dit niet mogelijk is, wordt met de zorgaanbieder nagegaan of de zorg tijdelijk kan worden opgeschort.

4) De inzet daarbij is waar mogelijk bestaande en lopende zorgtrajecten te continueren.

De casemanager richt zich niet op de inhoud van de zorg, maar op de continuïteit van de zorg en de informatieoverdracht die daarvoor noodzakelijk is. Indien een gedetineerde vóór detentie contact had met een zorginstelling, is het van belang dat dit contact tijdens detentie waar mogelijk wordt gecontinueerd. Als bij de screening blijkt dat de gedetineerde een zorgvraag heeft, wordt de gedetineerde besproken in het Multi Disciplinair Overleg en onder de aandacht gebracht van het Psycho Medisch Overleg.

5) Na detentie wordt de zorg waar mogelijk gecontinueerd. De ex-gedetineerde kan een beroep doen op gemeentelijke zorgvoorzieningen.

Een identiteitsbewijs is noodzakelijk om gebruik te mogen maken van een opname bij zorginstellingen.

6.2 Wet- en regelgeving Zorg

Zorgverzekeringswet[11]

Over het algemeen heeft elke burger recht op zorg op grond van artikel 11 Zorgverzekeringswet. De zorgverzekeraar heeft een zorgplicht tegenover de verzekerden voor zorg die onder de Zorgverzekeringset valt.

---

[11] http://wetten.overheid.nl/BWBR0018450

Bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Bopz) [12]

Iemand die een gevaar vormt voor zichzelf of zijn omgeving, kan gedwongen worden opgenomen in een GGZ-instelling. De Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (Wet Verplichte GGZ) zal in 2015 de Wet Bopz vervangen. Het kan gedwongen behandeling van mensen met psychische problemen minder ingrijpend maken. Zo heeft de cliënt en zijn familie meer recht om mee te praten bij een beslissing over verplichte zorg en voorziet de Wet Verplichte GGZ erin dat verplichte zorg nu meer op maat gegeven wordt. Een ander verschil tussen Bopz en verplichte GGZ is dat met de Bopz iemand opgenomen moest worden, voordat hij verplicht behandeld kon worden. Dit kan met de verplichte GGZ nu ook ambulant. Iemand kan dan thuis aan zijn verplichtingen worden gehouden.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) [13]

Er is een wettelijke plicht om te zorgen voor onderdak voor mensen die dat echt niet zelf kunnen in de vorm van maatschappelijke opvang. Als de burger niet kan terugvallen op hulp van een eigen netwerk, biedt de gemeente ondersteuning op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Vanaf 1 januari 2015 is er de nieuwe Wmo 2015. Participatie en zelfredzaamheid staan hierin centraal.

Er is een aantal onderdelen van de AWBZ (Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten) gedecentraliseerd naar gemeenten, namelijk individuele begeleiding, dagbesteding, kortdurend verblijf en beschermd wonen. De overige onderdelen komen terug in de Zorgverzekeringswet (Zvw) of de Wet langdurige zorg (Wlz). De laatste richt zich op de complexe en intensieve 24-uurszorg.

Vanaf 1 januari 2015 worden gemeenten ook verantwoordelijk voor het beschermd wonen (BW-plekken). Bij beschermd wonen gaat het om het bieden van een samenhangend pakket van zorg, wonen en begeleiding aan personen met een psychische aandoening (huidige ZZP GGZ categorie C). Het gaat om personen bij wie op participatie gerichte ondersteuning vanuit een beschermende woonomgeving

[12] http://wetten.overheid.nl/BWBR0005700

[13] http://wetten.overheid.nl/BWBR0020031

centraal staat. Beschermd wonen is landelijk toegankelijk. Burgers kunnen zich dus ook tot andere gemeenten wenden voor opvang en beschermd wonen.

Een cliënt die vanuit een beschermd wonen locatie zelfstandig gaat wonen, is vrij zijn woonplaats te kiezen, maar is daarin wel afhankelijk van het woningaanbod in de gekozen woonplaats. De gemeente kan bij het onderzoek tbv indicatiestelling een advies geven over de woonplaats waar de cliënt de beste zorgbinding heeft.

Zorg in het kader van een strafrechtelijke titel

Ook gedurende (extramurale) detentie kan er behoefte bestaan aan zorg die niet uitstelbaar is tot na detentie. Voor deze gevallen koopt de Directie Forensische Zorg (DForZo) van het ministerie van Veiligheid en Justitie zorg in. Dit betreft zowel ambulante zorg als klinische zorg. Het gaat hier niet om somatische zorg. Er kan verwezen worden door de penitentiaire inrichting (psycholoog) maar in de meeste zaken vindt verwijzing via DForZo plaats door de reclassering.

Ambulante zorg wordt geboden door zorgaanbieders in de penitentiaire inrichting, of daarbuiten wanneer het gaat om extramurale detentie. Indien de zorgbehoefte groter is, kan een gedetineerde worden uitgeplaatst naar een klinische zorgvoorziening in de reguliere geestelijke gezondheidszorg (ggz). In sommige gevallen is het niet mogelijk om een gedetineerde naar de reguliere ggz te plaatsen, bijvoorbeeld vanuit een veiligheidsoogpunt. In deze gevallen kan een gedetineerde worden overgeplaatst naar een Penitentiair Psychiatrisch Centrum (PPC). Er wordt primair aandacht besteed aan de zorgvraag van de gedetineerde, met als algemeen doel het terugdringen van de kansen op recidive.

Voorwaarde voor het bieden van zorg ingekocht door DForZo is een strafrechtelijke titel waar zorg in is opgenomen. Na het eindigen van de strafrechtelijke titel komt de verantwoordelijkheid voor het bieden van zorg terecht bij zorgverzekeraars en/of gemeenten.

7. Begrippen en ketenpartners

In dit hoofdstuk worden een aantal begrippen en ketenpartners toegelicht die relevant zijn bij de re-integratie van (ex-) gedetineerden.

Afdeling Detentie en Re-integratie

In elke penitentiaire inrichting is een afdeling Detentie & Re-integratie. De casemanager voert de regie op de uitvoering van het Detentie & Re-integratie-plan (D&R-plan) van de gedetineerde burger. Naast de casemanager, bestaat deze afdeling uit een backoffice en een frontoffice. De backoffice functioneert als administratieve en logistieke ondersteuning van de casemanager. De frontoffice werkt als help- en servicedesk ten behoeve van gemeenten en (strafrecht)ketenpartners, verwerkt / verstrekt informatie en opdrachten en kan bij specifieke vragen doorverwijzen naar de juiste casemanager.

Arrestantenregime

Een arrestant is een gedetineerde die zich heeft onttrokken aan de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf, of de gedetineerde die de voorwaarden heeft overtreden die zijn gesteld hij de voorwaardelijke invrijheidstelling of bij het voorwaardelijk opgelegde deel van de vrijheidsstraf. Sinds 2014 worden alle arrestanten met een straf tot acht weken en gedurende de eerste acht weken centraal geplaatst. Met centrale plaatsing wordt bedoeld: in Alphen voor alle arrestanten uit westelijk Nederland, Lelystad voor

iedereen uit het noorden, Arnhem voor iedereen uit het oosten en in Grave voor de regio Zuid. Het arrestantenregime betekent dat er voor de arrestant 28 uur per week beschikbaar is voor activiteiten en hij de overige uren op cel zit.

Basis- en Plusprogramma

Om gedetineerden te motiveren zich actief in te zetten voor hun re-integratie kunnen ze sinds 1 maart 2014 vrijheden en extra activiteiten verdienen. Het Gevangeniswezen hanteert daarvoor het systeem van promoveren en degraderen om wenselijk gedrag tijdens detentie te stimuleren en om gedetineerde burgers te motiveren om actief mee te werken aan re-integratie. Een algemeen doel is om efficiënt met beschikbare middelen om te gaan en deze alleen in te zetten voor gedetineerden die dit 'verdienen'.

In het Multi Disciplinair Overleg (MDO) wordt besloten of gedetineerden promoveren of degraderen. Gedetineerden starten sinds 1 maart 2014 in het basisprogramma en moeten minimaal zes weken gewenst gedrag laten zien voordat ze kunnen promoveren naar een zogenaamd plusprogramma met meer activiteiten. [14] Hier wordt gebruik gemaakt van *360° feedback* waardoor het gedrag van de gedetineerde in beeld wordt gebracht.

Het plusprogramma kent meer vrijheden, activiteiten, waaronder een avond- en weekendprogramma, en extra bezoek. Daarnaast is promotie naar een plusprogramma een voorwaarde voor detentiefasering. Als gedetineerden ongewenst gedrag laten zien, worden ze gedegradeerd of kunnen ze nog niet worden gepromoveerd. Tegelijkertijd worden ze door het personeel aangemoedigd om positief gedrag te laten zien. Het personeel is daarvoor opgeleid in 'motiverend bejegenen' en zal zich moeten inspannen om deze bejegeningstijl goed toe te blijven passen.

Detentie- en Re-integratieplan

[14] De (begeleidende) inzet zal aansluiten op de (intellectuele en fysieke) mogelijkheden van de persoon van de gedetineerde. Er wordt hierbij onderscheidt gemaakt tussen zogenaamde "niet kunners"en "niet willers". De eerste categorie zal daarom op grond van zijn beperkingen (wel willen maar -vooralsnog- niet kunnen) niet per definitie het plusprogramma onthouden worden.

Bij het opstellen van een Detentie & Re-integratieplan (D&R-plan) door het Gevangeniswezen wordt in afstemming met de gemeentelijke coördinator nazorg relevante gegevens vanuit de gemeente meegenomen.

Het D&R-plan vormt de basis voor de invulling van de detentie. Voor iedere gedetineerde wordt door het Gevangeniswezen een individueel D&R-plan opgesteld. De reclassering is hierbij betrokken door eerder uitgebrachte adviesrapportages. Het D&R-plan is een plan waarin invulling wordt gegeven aan de onderdelen zorg, veiligheid en re-integratie. Het werken aan de re-integratie wordt afgestemd met betrokken maatschappelijke partners, zoals de reclassering. In dit D&R-plan staan niet alleen de nazorg hulpvragen, maar is ook informatie over motiverende onderdelen, terugkeeractiviteiten, onderwijs, arbeid, zorg en gedragsinterventies opgenomen.

Na de screening van een gedetineerde wordt er een concept D&R-plan geschreven (observatie, informatie uit eigen bron en van maatschappelijke partners). Dit concept wordt besproken met de gedetineerde. Het Multidisciplinair Overleg (MDO) bespreekt vervolgens het concept, waarna het document wordt vastgesteld. Na de vaststelling is het D&R-plan een actief werkdocument, dat wordt aangevuld en bijgesteld, indien nodig.

Informatie-uitwisseling

Het gezamenlijk doel van het Gevangeniswezen en gemeenten bij informatie-uitwisseling is het inzichtelijk krijgen van de situatie van de (ex-) gedetineerde, zodat deze zo gericht mogelijk aan zijn re-integratie kan werken. De informatie-uitwisseling heeft minimaal betrekking op de naam, geboortedatum, BSN, datum van binnenkomst, de verwachte datum van ontslag en de (verwachte) problemen op de relevante basisvoorwaarden. Bij deze informatie worden relevante gegevens, aangeleverd door de gemeentelijke coördinator nazorg, over gemeentelijke inzet meegenomen.

Zowel het Gevangeniswezen als gemeenten hebben vaak een vast aanspreekpunt voor de re-integratie van (ex-) gedetineerde burgers. Vanuit het Gevangeniswezen is de casemanager het aanspreekpunt voor gedetineerden, gemeenten en (strafrecht)ketenpartners. De gemeentelijke coördinator nazorg is vanuit de

gemeente verantwoordelijk voor de re-integratie van (ex-) gedetineerden. De back-office van de penitentiaire inrichting meldt aan de gemeente de detentie na binnenkomst en welke casemanager aan de gedetineerde is toegewezen. De casemanager stemt de inzet en het proces af met de gemeentelijke coördinator nazorg. Het ontslag uit detentie en eventuele extramurale detentie van alle (ex-) gedetineerden wordt ook tijdig aan de gemeente gemeld. Dit is overigens een andere informatiestroom dan de Bestuurlijke Informatievoorziening Justitiabelen (BIJ) waarbij burgemeesters worden geïnformeerd over de terugkeer van ernstige geweld- en zedendelinquenten.

Ketensamenwerking

Om de samenwerking met ketenpartners te bevorderen, zijn negen samenwerkingsverbanden ketensamenwerking binnen het Gevangeniswezen ingericht. Zij zijn verantwoordelijk voor de ontwikkeling en onderhoud van de samenwerking met de (strafrecht)ketenpartners. De plaatsvervangend vestigingsdirecteuren in de penitentiaire inrichtingen met ketensamenwerking in hun portefeuille zijn verantwoordelijk voor de ontwikkeling en het onderhoud van de infrastructuur en samenwerking binnen de regio.

Kind check

Er wordt aan een gedetineerde gevraagd of hij zorg heeft over (minderjarige) kinderen (de 'kind-check').

Levensloopbenadering

Het Gevangeniswezen en gemeenten beschouwen het leven voor, tijdens en na detentie als een continuüm. Deze levensloopbenadering maakt een verbinding tussen verleden, heden en toekomst. Detentie is een fase in het leven van de gedetineerden; interventies tijdens detentie die gericht zijn op re-integratie sluiten zoveel mogelijk aan op de (zorg)activiteiten en dienstverlening voor en na detentie. Samenwerking met ketenpartners is dan ook cruciaal. Vanuit een netwerk benadering, waarbij partijen in iedere fase betrokken blijven en samenwerken, vormt zich een netwerk van organisaties. Deze organisaties zijn tijdens en na detentie bezig met een geslaagde terugkeer van elke gedetineerde in de samenleving én met het terugdringen van recidive.

Participatiesamenleving

Een participatiesamenleving is een samenleving waarin iedereen, die dat kan, verantwoordelijkheid neemt voor zijn of haar eigen leven en omgeving, waarbij de (landelijke) overheid geen of slechts een faciliterende rol speelt. Burgers worden steeds meer aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheden. Gemeenten verwachten van hun inwoners ook een eigen inzet. Dit sluit aan op de verantwoordelijkheid van de gedetineerde en de rol van het Gevangeniswezen om hem te faciliteren bij zijn re-integratie. Zo wordt de gedetineerde tijdens detentie al voorbereid om deel te kunnen nemen aan deze participatiesamenleving.

Penitentiair programma

Het penitentiair programma laat gedetineerden geleidelijk wennen aan de terugkeer in de samenleving. Gevangenen kunnen het laatste gedeelte van hun celstraf buiten de inrichting doorbrengen. Ze worden dan wel in hun vrijheid beperkt en er vindt controle plaats, omdat de straf nog niet is afgelopen. Deelnemers aan het programma moeten verplicht meewerken aan een aantal activiteiten, zoals bijvoorbeeld een arbeidstraject of behandeling van een psychische stoornis of verslaving. Gedetineerden verblijven buiten de inrichting en kunnen daarom in aanmerking komen voor een uitkering.

Om mee te mogen doen aan het penitentiair programma moeten gedetineerden:

- veroordeeld zijn tot een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van minstens zes maanden;
- nog minstens vier weken en hoogstens een jaar hun straf uitzitten.

Plaatsing

Het Gevangeniswezen plaatst preventief gehechten zoveel mogelijk in het arrondissement van vervolging. Gedetineerden worden regionaal en op maat geplaatst, mits dit capacitair mogelijk is.

Reclassering

Indien er sprake is van een voorwaardelijk traject na afloop van detentie (bijvoorbeeld in het kader van de voorwaardelijke invrijheidsstelling of bij door de rechter opgelegde justitiële voorwaarden) is de reclassering primair verantwoordelijk voor het houden van toezicht op de uitvoering van de bijzondere voorwaarden. De reclassering stemt met de gemeente af waar de ex-gedetineerde zich vestigt en waar het toezicht wordt uitgevoerd. De verschillende reclasseringstaken worden uitgevoerd door Reclassering Nederland, Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering en Stichting Verslavingsreclassering GGZ en richten zich op diagnose & advies, toezicht, werkstraffen en gedragsinterventies.

Diagnose & advies

Op verzoek van het Openbaar Ministerie of de Zittende Magistratuur stelt de reclassering een op maat gemaakt strafadvies op. Dit strafadvies is gestoeld op een risico analyse van de criminogene factoren die aanleiding hebben gegeven tot het delictgedrag. De risicotaxatie wordt gemaakt aan de hand van een wetenschappelijk meetinstrument waarbij de kans op recidive wordt ingeschat en een plan van aanpak wordt geformeerd ter voorkomen van recidive.

Toezicht

Op basis van de risicoanalyse wordt in samenspraak met de (ex-) gedetineerde een plan van aanpak opgesteld om een delict vrij en stabiel bestaan op de bouwen. Dit plan van aanpak is gericht op de problematische leefgebieden die aanleiding zijn geweest tot delict gedrag en bevat controlerende en gedragsbeïnvloedende elementen. Een reclasseringstoezicht is alleen maar mogelijk als dit door de rechter in een justitieel kader is opgelegd, waarbij de balans tussen controle op het nakomen van de opgelegde voorwaarden en begeleiding van groot belang is.

Werkstraffen

Een rechter kan iemand veroordelen tot maximaal 240 uur (binnen een jaar) onbetaald en zinvol werk. Wanneer sprake is van onvoldoende uitvoering van de

werkstraf, kan de veroordeelde alsnog worden ingesloten door middel van vervangende hechtenis, na een beslissing van de rechter.

Gedragsinterventies

Gedragsinterventies zijn trainingen, die ingezet worden door de reclassering om een bijdrage te leveren aan het terugdringen van recidive. Hierbij kan worden gedacht aan een cognitieve vaardighedentraining (ook voor licht verstandelijke beperkten), arbeidsvaardigheden, een leefstijltraining of een agressietraining.

Re-integratiecentrum

In vrijwel elke penitentiaire inrichting bevindt zich een Re-integratiecentrum (RIC) waar het Gevangeniswezen, gemeenten, ketenpartners en gedetineerden zelf zich gezamenlijk inspannen om de re-integratie van (ex-) gedetineerden voor te bereiden. Het RIC is een ruimte in de penitentiaire inrichting waar gedetineerden -met ondersteuning van vrijwilligers en medewerkers- terecht kunnen om zelf te werken aan de basisvoorwaarden van hun re-integratie. De gedetineerde kan contact zoeken met de gemeente. Voor een gemeente is het via een RIC gemakkelijker om contact te leggen met de gedetineerde burger. In het centrum wordt een beroep gedaan op de zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de gedetineerde ten behoeve van hun re-integratie. Gedetineerden die dat niet kunnen, worden door de medewerkers en/of vrijwilligers ondersteund.

Screening

Het Gevangeniswezen is verantwoordelijk om bij de binnenkomst een screening uit te voeren. Deze richt zich op de persoonlijkheid, situatie en problematiek van de gedetineerde. Binnen twee werkdagen wordt de detentie bij de gemeente gemeld via Digitaal Platform Aansluiting Nazorg (DPAN). De gemeentelijke coördinator nazorg heeft vervolgens vijf werkdagen om in DPAN de benodigde informatie vanuit de gemeente in te vullen. Binnen tien werkdagen vanaf de melding van detentie screent de casemanager in een persoonlijk gesprek de gedetineerde. Bij arrestanten met een verblijf korter dan vier weken wordt een lichtere screening toegepast, die vooral gericht is op het melden van het verblijf aan de gemeente.

Terugkeeractiviteiten (Tra)

Detentietijd is een periode waarin gedetineerden kunnen werken aan een succesvolle terugkeer in de samenleving. Terugkeeractiviteiten (Tra), bestaande uit resocialisatie- en re-integratieactiviteiten (voorlichting, trainingen en korte cursussen) worden beoogd bij te dragen aan het terugdringen van recidive. Ook kortverblijvenden kunnen aan deze terugkeeractiviteiten deelnemen, indien zij gemotiveerd zijn. In het D&R-plan worden de benodigde terugkeeractiviteiten (maatwerk) benoemd .

Om vast te kunnen stellen of de gedetineerde voldoende gemotiveerd is, zijn er standaardactiviteiten ontwikkeld. Deze activiteiten zijn verplicht voor iedere gedetineerde en dienen als drempel voor deelname aan activiteiten en programma's, gericht op re-integratie.

1) De Reflector, een digitale vragenlijst die de gedetineerde helpt om een zelfbeeld te vormen. Door het invullen, nalezen en nabespreken wordt de deelnemer aangezet tot nadenken over zichzelf. Dit kan zijn zelfbeeld beïnvloeden en hem motiveren om zaken (anders) aan te pakken;

2) De training *Kies voor Verandering* helpt gedetineerden de eerste stap naar positieve verandering te zetten. Voordat wordt begonnen met deze training heeft de gedetineerde de Reflector al ingevuld. De gedetineerde bouwt tijdens deze training aan een persoonlijk plan waarin hij vastlegt waar hij aan wil werken en welke overige terugkeeractiviteiten hij nog zou willen verrichten. Dit plan is het uitgangspunt voor het MDO en na akkoord kunnen de terugkeeractiviteiten worden ingepland, zodat deze deel uitmaken van het D&R-plan.

Veiligheidshuizen

In het midden van de jaren '90 ontstond lokaal/regionaal een nauwere samenwerking tussen justitiële partners, onder de vlag van 'Justitie in de Buurt'. Al gauw werd deze samenwerking verbreed naar gemeenten en zorg- en hulpverleningsinstanties. Dit leidde tot het eerste Veiligheidshuis in Tilburg in 2002. Naarmate de gemeente een grotere rol kreeg in het integrale veiligheidsbeleid, is bij veel Veiligheidshuizen een verschuiving opgetreden zodanig dat de regie overging van het OM naar de gemeente. In het landelijk kader Veiligheidshuizen (2013) is de regie formeel neergelegd bij gemeenten. Vanaf 2014 is dit ook landelijk tot

uitdrukking gebracht: de VNG is voorzitter van de landelijke stuurgroep veiligheidshuizen.

Het Veiligheidshuis is een netwerksamenwerking tussen straf-, zorg- en gemeentelijke partners, waarin zij onder regie van de gemeente komen tot een ketenoverstijgende aanpak van complexe persoons-, systeem- en gebiedsgerichte problematiek.

De doelstelling van de samenwerking in Veiligheidshuizen is het bijdragen aan veiligheids(beleving) als onderdeel van het integrale veiligheidsbeleid: het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijke uitval bij complexe problemen. Complexe problemen zijn die problemen die binnen één keten, of binnen bestaande reguliere samenwerkingsverbanden, veelal niet effectief kunnen worden aangepakt zonder nadere afstemming en samenwerking tussen ketenpartners.

De samenwerking is niet alleen gericht op het bestrijden van recidive. Doordat bij een analyse van casuïstiek en het formuleren van een aanpak ook naar het gehele (gezins)systeem wordt gekeken, kan zorg (of dwang- en drangmiddelen) ook worden ingezet voor gezinsleden in het systeem om zo dreigend afglijden te voorkomen. Het streven is te komen tot één gezin, één plan, en één regisseur.

De samenwerking in een Veiligheidshuis is ingericht om bundeling van kennis, middelen, processturing en kwaliteitsbewaking vanuit een centraal punt in de regio mogelijk te maken. Dit draagt onder meer bij aan de kwaliteit van de voorgestelde aanpak en het vergroot de efficiëntie van ingezette trajecten. Veel Veiligheidshuizen hebben kennis en activiteiten op het terrein van Nazorg gebundeld, waardoor op re-integratie gerichte activiteiten van meerdere kleinere gemeenten resulteren in een efficiëntere werkwijze.

De Veiligheidshuizen bieden een goede infrastructuur voor het vormgeven van de regionale samenwerking. Ook wordt vanuit de Veiligheidshuizen in dit verband ingezet op een nauwe samenwerking met de zogenaamde ZSM tafels. Informatie vanuit een Veiligheidshuis kan bijdragen aan een betekenisvolle afdoening binnen ZSM.

Ook de gevolgen van de drie decentralisaties raken direct de ontwikkelingen binnen de Veiligheidshuizen. In veel gemeenten worden sociale wijkteams opgericht; die hebben (nog) niet altijd een verbinding met het Veiligheidshuis. Bovendien veranderen de lokale bestaande structuren; waardoor de kans bestaat dat casussen niet op tijd opgeschaald worden. Als de reguliere aanpak en samenwerking onvoldoende effectief is, moet er een mogelijkheid zijn om op te schalen. De escalatieladder ziet er over het algemeen als volgt uit: van wijkteam naar gemeentelijke overlegtafel naar Veiligheidshuis.

Op dit moment zijn er 35 Veiligheidshuizen in Nederland. Zij nemen geen casuïstiek of verantwoordelijkheden van bestaande partners over, maar verbinden deze partners in een ketenoverstijgende aanpak.

Meer informatie over de Veiligheidshuizen kunt u vinden op: www.veiligheidshuizen.nl

Voorwaardelijk traject / invrijheidsstelling

Indien een (ex-) gedetineerde na afloop van detentie nog een voorwaardelijk traject heeft waarop toezicht wordt gehouden door de reclassering dan wordt dit door het Gevangeniswezen gemeld aan de gemeente met oog op afstemming. Gemeenten worden bij voorwaardelijke invrijheidstelling door het Gevangeniswezen op de hoogte gesteld van de (relevante bijzondere) voorwaarden van de (ex-) gedetineerde.

8. Lokale voorbeelden / Q & A

Deze worden later op het internet geplaatst.

Afkortingenlijst

art.	(wets)artikel
BRP	Basisregistratie Personen
BSN	Burger Service Nummer
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CJIB	Centraal Justitieel Incasso Bureau
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DPAN	Digitaal Platform Aansluiting Nazorg
GBA	Gemeentelijke Basis Administratie
GCN	Gemeentelijke coördinator nazorg
GGz	Geestelijke Gezondheidszorg
ID	Identiteitsbewijs
KVV	Kies voor verandering
MDO	Multi Disciplinair Overleg
NIK	Nederlandse Identiteitskaart
OM	Openbaar Ministerie
PI	Penitentiaire Inrichting
PMO	Psycho Medisch Overleg
Risc	Recidive inschattingschalen
RIC	Re-integratiecentrum
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid

TR	Terugdringen Recidive
TRA	Terugkeeractiviteiten
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
VI	Voorwaardelijke Invrijheidstelling
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Wet BOPZ	Wet Bijzondere Opnemingen in Psychiatrische Ziekenhuizen
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning